

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Controversia II. An, & quomodo Scoti doctrina Dei simplicitatem
Controversiâ præcedenti mediis communibus, scilicet ex infinitate satis
superque probatam, in insuper ex mediis particularibus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

CONTROVERSIA SECUNDA.

An, & quomodo Scoti doctrina Dei simplicitatem
Controversiâ præcedenti mediis communibus, scilicet
ex infinitate & necessitate satis superque pro-
batam, insuper ex mediis particularibus
propugnet & tueatur.

SUMMARIVM.

1. Deus non componitur ex materia & forma, à n. 69. usque ad n. 73. inclusive.
2. Nec componitur ex genere & differentia. à n. 74. usque ad n. 79.
3. Rejicitur compositio ex partibus quantitativis ac integrantibus. à n. 80. usque ad 82.
4. Deus non componitur ex subiecto & accidente, quale in Deo non reperitur. à n. 83. usque ad n. 85.
5. Proponitur Poncius & sue rationes in opposi-
- rum n. 76. & 88. Idem retunditur à n. 81. usque ad n. 93. Item respondetur ad rationes, magisque infirmantur à n. 94. usque ad n. 95. inclusive.
6. Diluuntur qui volunt ex doctrina Scoti sequi compositionem ex subiecto & accidente à n. 96. usque ad n. 98.
7. Ostenditur adversarios relabi in sententiam Scoti à n. 99. usque ad n. 101.

T in densâ & extensâ hac disputatione, nihil sit vacuum de pleno, nihil inanè de solido, descendamus cum Scoto *disputatione octava, questione prima, numero secundo*, ad compositionem particulari modo, & triplici differentiâ simplicitati oppositam, ex qua de reliquis compositionibus, quas re-

censumus *ll. cc.* indicandum, primo obtinere videbimus apud Scorum tanquam in eadem mentis suæ arce, non ex scripturis & fide tantum, sed rationum perspicuitate doctum, Deum esse ens, quod in cogitationem nostram cadere potest, præstantissimum, & sic

QVÆSTIO PRIMA.

An detur in Deo compositio ex materia & forma?

SUMMARIVM.

1. Sententia negativa. n. 96. & seq.
2. Argumentis stabilitur. Ibidem.
3. Expenduntur & solvuntur objectiones, ubi & improbantur Anthropomorphitæ à SS. Patribus n. 71. & seq.
4. Quam præve quidam senserint Deum esse animam mundi, vel solem corporeum, vel ut alii plus fatuè, esse materiam primam n. 73.

ASSER.

A S S E R T I O.

Ex doctrina Scoti à Deo abjicitur omnis compositio ex materia & forma, esto daretur materia & forma heterogenea à nostra, ex quibus non corpus, sed spiritus constitueretur.

69. **A**sertum hoc, Doctor loco citato, ab independetia & primitate Dei sic probat: causalitas materiae & forma non est simpliciter prima (necessario enim praesupponit causalitatem efficientis prioris) ergo si primum esset compositum ex materia & forma praesupponeret causalitatem causae efficientis, non autem hujus, quia idem non efficit se conjungendo materiam suam cum forma, ergo alicujus efficientis prioris: ergo Deus non esset primum efficiens, cujus oppositum, inquit, probatum est disputatione secunda, quaestione prima, majorem hujus argumenti probat tripliciter: Primo, causalitas materiae & formae includit imperfectionem, quia rationem partis; omne autem imperfectum reducit ad perfectum, sicut ad prius se essentialiter, ergo causalitas materiae & formae non est simpliciter prima. Secundo, materia est in potentia passiva & contradictionis, quantum est de se, non petens unam formam potius quam aliam, ergo ut sit sub hac forma, debet assignari causa prior, quae & formam producat & ipsam cum materia uniat. Tercio, omnis entitas una causata habet aliquam causam, à qua est unitas, quia non potest poni unitas in causato sine unitate in causa, unitas igitur compositi, cum sit causata, requirit aliquam unam causam, à qua sit illa entitas causata; illa causa non est entitas materiae nec formae, quia utraque est entitas diminuta respectu entitatis compositi; igitur praeter illas scilicet materiae & formae oportet ponere aliquam aliam, illa erit efficiens, & ita redit idem quod prius, quia omni composito ex materia & forma erit aliquid prius, his profecto irrefragabiliter probat Doctor Deum esse simplicem, quatenus simplicitas opponitur compositioni ex materia & forma.

70. Dixi in assertione prima: Esto daretur materia & forma heterogenea à nostra, ex quibus non corpus sed spiritus constitueretur: ex quo fit manifestum, si Deus non possit componi ex tali materia & forma, cum quibus salvaretur ratio substantiae spiritualis, multo minus ex materia & forma, ex quibus constitueretur corpus, & Deus corporeus, qualis compositio tanto plus Deum dedecet, quanto amplius absurditates contra Dei immortalitatem involvit, ut egregie ostendit Gregorius Nazianzenus quarta & decima tertia Oratione: Si, inquit, Deus esset corporeus, quid causa esse dicemus, quia ex his elementis confectus, & in ea omnino dissolvatur.

Tomus secundus R. P. Spumeli.

nam compositio principium est pugnae, pugna autem disidii, disidium solutionis, solutio prorsus est aliena à Deo primae naturae. Quocirca nullum inest disidium, ne sit aliqua solutio: neque pugna, ne disidium oriatur: neque compositio, ne pugna existat, ac proinde nec corpus quidem est, ne sit compositio.

Nazianzeno accinit Arnobius libro tertio adversus gentes: nostra, de hoc, sententia talis est, inquit, naturam omnem divinam, quae neque esse coeperit aliquando, nec vitalem ad terminum sit aliquando ventura, lineamentis carere corporeis, neque ullas formarum effigies possidere: quibus extrema circumscriptio membrorum solet coagmenta finire. Quidquid enim tale est, mortale esse arbitramur & labile, nec obtinere perpetuam posse credimus aeternitatem, quod extremis coercitum finibus, necessaria circumcludit extremitas: id quod uiget idem Nazianzenus à Dei immensitate, quia omnibus etiam gentilibus compertum est, Deum esse ubique: unde Virgilius 4. Georg.

Deum namque ire per omnes
Et terras, tractusque maris, caelumque profundum.

Sed si esset corporeus, non posset esse ubique, quomodo, memoratus Nazianzenus, illud tueri poterimus, quod à Scriptura dicitur Deum omnia pervadere atque implere: juxta illud, nonne ego caelum & terram impleo, & spiritus Domini replevit orbem terrarum, si Deus partim circumferbat, partim circumferbatur: aut enim per vacuum hoc universum grassabitur, & res omnes nobis peribunt, ut sic Deus contumelia afficiatur, mirum & qui corpus sit, & in quo procreavit, careat: aut corpus in corporibus erit, id quod fieri non potest: aut implicatur aut opponetur: aut quemadmodum liquida invicem miscentur, ita ille alia secabit, ab aliis secabitur, quod ipsi etiam Epicuri atomis magis est absurdum & anile; hic iterum, si Deus esset corporeus & organizatus, ut supra Nazianzeno alludit Arnobius dicens: sequitur ut aures habeat, curvis per terebratus anfractibus, oculorum orbiculos mobiles, superciliorum marginibus obumbratus, suspensum imbricem narium munctionibus muculentis, & spiritali comeabilem tractus: subactionibus ciborum dentes trini generis atque in officia trina compositos: manus ministras operum articulis, digitis, & cubitorum mobilitate tractabiles: corporibus sustinendis pedes explicandis gressibus & suggerendis anticipationibus irionum, quae omnia de Deo cogitare, non solum absonum est, sed plusquam absurdum.

71. *Objectiones.* Neque contra hæc ullam habent solidam rationem vel auctoritatem illi qui sunt de hæresi Antropomorphitarum, de quibus supra Controv. I. q. 1. a. 2. §. 3. n. 23. obijciunt quidem primò id Genes. I. v. 27. & creavit Deus hominem ad imaginem suam: ad imaginem Dei creavit illum: ergo cum homo sit corporeus, consequens est Deum esse corporeum, cum aliis homo non referret imaginem Dei. Secundo obijciunt loca scripturæ, quæ tribuunt Deo oculos, aures, pedes, quæ in dubiè debent esse in corpore, & hæc confirmant auctoritate Tertulliani l. 2. contra Marcionem c. 16. ubi ait: quanta erit diversitas divini corporis & humani, tanta erit & animi divini & humani differentia, & l. contra Prax. c. 7. ait: quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est: spiritus enim corpus sui generis in sua effigie.

Tertullianus. Ad primam, Theologi in questionibus de operibus sex dierum abundè satisfaciunt, & author libri de essentia apud Augustinum tom. 4. Respondet: non in corpore, sed in anima, non in exteriori homine, sed in ratione Deum fecisse hominem ad imaginem suam, anima quippe hominis ad imaginem facta est: vel ut inquit Ambrosius l. de dignitate hominis c. 2. imago diligentius ex interioris hominis nobilitate consideranda est. Primò siquidem ut sicut est unus Deus, semper ubique totus, & omnia vivificans, movens, & gubernans, sicut Apostolus confirmat: quod in eo vivimus, movemur, & sumus, sic anima in suo corpore tota viget, vivificans illud movens & gubernans, neque in majoribus sui corporis membris major, & in minoribus minor, sed in minimis tota, & in maximis tota, & hæc imago omnipotentis Dei quam anima in se habet, quasi quandam Trinitatis gerit similitudinem; Primò, quia sicut Deus est, & vivit & sapit: ita & anima secundum suum modum est, vivit & sapit.

72. *Ambrosius.* Est quoque alia similitudo Trinitatis in ea, quæ ad imaginem sui conditoris perfecta quidem & summa Trinitatis, quæ est in Patre, Filio, & Spiritu sancto, condita est, & licet unus sit illa natura, tres tamen in se dignitates habet, id est, intellectum, voluntatem & memoriam: quod quidem aliis verbis designatur in Evangelio, cum dicitur: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, id est, ex toto intellectu tuo, ex tota voluntate tua, & ex tota memoria tua; nam sicut ex Patre generatur Filius, ex Patre Filioque procedit Spiritus sanctus, ita per intellectum generatur voluntas, & ex ambobus processit memoria.

Quomodo. Loca Scripturæ, quibus Deo videntur tribui manus, oculi, &c. non sunt intelligenda secundum corticem verborum, sed metaphorice per quandam similitudinem, quomodo S. Augustinus ait: Dico quod Deus totus oculus est,

totus manus, totus pes est; totus oculus est, quia de Deo omnia videntur, totus manus est, quia omnia operatur, totus pes est, quia ubique est; sic patet, quod corpus earum adumbrationes divinas magis agrestibus & rudioribus explicamus, ut cum oculi ei attribuuntur, quod omnia videntur, primitur; quando aures quod omnia audire, cum digitus significantia quædam voluntatis proponitur, cum nares quod omnia percipiat, cum manus, quod omnis creature author sit, non quod lineamenta habeat, aut membra, membrorumque officia. Plura de hoc vide apud Augustinum tom. 4. in appendice de essentia divinit. & l. 1. de Genes. contra Manich. c. 17.

Tertullianum quod attinet, illum Augustinus l. 10. in Genes. c. 25. & iterum l. de hæresi. ad Quod vult eum hæresi. 86. ubi Tertullianus commendatores excusant illum ab hæresi, dicentes: illum corpus accipere pro solido, id est, pro ente opposito inani, vacuo & nihilo, quia multis in locis dicit, id nihil esse quod non est corpus, & nihil esse incorporeale, nisi quod non est, & omne quod est, corpus est sui generis, hinc igitur August. loc. cit. de ipso dicitur: non videtur hinc factus hæreticus, etiam si Deum corporeum esse dicit, posset enim quoquo modo putari ipsam naturam divinam corpus vocare, non tale corpus, cuius partes alie minores, alie majores valeant vel debeant cogitari, qualia sunt omnia quæ propriè dicimus corpora, quamvis de anima tale quid sentiat; sed potius, ut dixi, propterea putari corpus Deum dicere, quia non est nihil: itaque secundum dicta, Tertullianus non vult Deum esse corporeum eâ ratione, quæ corpus opponitur spiritui, quamvis etiam dici posset. Tertullianum errasse, sicut & in quibusdam aliis, de quo non est curandum hoc loco.

Ex his elucet, quantis tenebris involuti fuerint antiqui quidam Philosophi, qui ut refert S. Augustinus l. 7. de civitate, arbitrati sunt Deum esse animam mundi, & singulas ejus partes informare, sicut anima informat partes corporis humani: quod etiam asseruit Almaricus damnatus in Conc. Lateran. cuius inquit Concilium, mentem sic parer mendacii excavit, ut ejus doctrina non tam hæretica, quam insana sit. Patet etiam quam pravè senserint de Deo alii cum Manichæis, ut refert Augustinus hæresi. 46. volentes Deum esse lucem illam corpoream animantium mortalium oculis adjacentem, & magis pravè illi de Deo loquuntur, qui cum Hermogene dicunt, materiam primam esse Deum, cui stultitiae additipulatus est quidam David de Dinando, qui ut dicit S. Thomas 1. p. q. 3. a. 8. stultissime posuit Deum esse materiam primam.

QUÆSTIO SECUNDA.

An sicut per doctrinam Scoti abjicitur à Deo compositio ex materia & forma, ita per eandem abiicienda sit à Deo compositio ex genere & differentia?

SUMMARIUM.

1. Scoti iudicium de hoc affirmativum, SS. Patribus conforme. n. 74.
2. Patres, qui aperte & qui implicite Deum ex-

- cludunt à prædicamentis. n. 75. & 76.
3. Optimis rationibus Scoti sententia fulcitur. n. 76. §. Insuper.
4. Opposita fundamenta convelluntur. n. 78.

ASSERTIO.

Doctrina Scoti omninò eximit Deum à prædicamentis.

74. **A**sertum nostrum Scotus egregiè ostendit *disputatione octava, questione tertia, numero decimo sexto*, & probat autoritate & ratione ibidem §. Teneo opinionem meam; estque ea sua opinio consona sanctis Patribus, qui ad duas classes reducuntur, prima est eorum qui manifestè eximunt Deum à prædicamentis, omne à Deo genus & differentiam. Secunda eorum, qui idem implicite asserunt, aliquos eorum producamus.

Proponuntur Patres qui aperte Deum à prædicamentis eximunt.

75. **C**yrillus Alexandrinus, undecimo Theauri capite primo, Deus non habet substantiam differentiarum, eò quòd simplicissimus sit, differentia autem in compositis solum inveniatur. Clemens Alexandrinus libro quinto Strom. cap. 5. Deus ineffabilis & indicibilis est, quia neque est genus, neque differentia, neque individuum. Cassiodorus, in illud Psalmi secundi: Dominus dixit ad me: non potest substantialiter per genus & differentiam ad ejus perveniri, quod magis creaturis, quam Creatori videtur convenire. Anselmus in Monol. capite vigesimo sexto ait: substantiam divinam nullo communi substantiarum tractatu includi, à cuius essentiali communione omnis materia excluditur. Bernardus, ad Fratres de monte Dei; vel quisquis est author illius libri de vita solitaria circa finem: Ipse est summa substantia non subiecta prædicamentis vocum. Augustinus libro de cognitione vera vite capite tertio. Decem prædicamentis cunctam humanam conditionem includi, & ab his omnibus proprietatem summa essentia evidenter ratione penitus excludi.

Tomus secundus R.P. Stumelii.

Patres qui idem implicite docent, sunt

76. **S**anctus Dionysius capite primo & secundo de divinis nominibus, dicens: Deum esse super substantiam. & capite septimo, Deum cognosci omnium quæ sunt detractione, ignorance, sine omnibus. Augustinus libro septimo de Trinitate capite quinto, manifestum est, Deum abusive substantiam vocari. Damascenus 1. de fide, capite quarto, Deum non esse quidquam eorum quæ sunt, sed supra ipsum esse, aptiusque ex omnium rerum sublatione atque inficiatione orationem de illo haberi. Unde merito concludit Evagrius apud Socratem libro tertio, capite septimo, quòd omnis propositio, vel genus continet quod prædicatur, vel speciem vel differentiam, vel proprium vel accidens, vel quod ex iis componitur. Nihil autem in SS. Trinitate ejusmodi potest accipi, cum nihil est eorum, quæ inveniuntur in rebus creatis, si enim in conceptu entis vel substantiæ cum aliis substantiis juxta Patres non communicat ens vel substantia respectu Dei, genus esse non potest: & mox infra amplius in responso ad objectiones.

Insuper hanc Scotus opinionis suæ veritatem ratione probat, quòd genus & differentia sint potentia & actus ex natura rei distincta hoc modo: genus sumitur ab aliqua realitate, quæ secundum se est potentialis ad realitatem à qua accipitur differentia, sed nullum infinitum est potentiale ad aliquid, ergo nullum infinitum habet genus ad differentiam. Major patet, nam certum est ex ipsa linea prædicamentali, tam substantiæ quam accidentium, gradum genericum esse

Nullum infinitum est potentiale.

se realitatem illam communem ad diversas species ad quas determinatur, adeoque quod sit potentialis ad gradus ipsius speciebus proprios, sic genus substantiæ ad corpus per materialitatem, & ad spiritum per immaterialitatem, & ideo Aristoteles 8. *Metaph.* capite primo ait; quod definitio *μερῶν*, id est, partes habet, & infra capite tertio, τὸ ὅρον ἕως λόγον μακρὸν definitionem esse sermonem longum, & mox, siquidem τὴν κατὰ τὸν οὐκ αὐτὸν aliquid de aliquo significat oratio definitiva, & oportet hoc quidem ὡς ἄλλοι ἔναι, τὸ δ' ὅς *μερῶν* ut materiam, illud verò formam esse, quam auctoritatem Doctor subtilis ratione confirmat, quia, si illa realitas, à qua accipitur genus, esset verè tota quidditas rei, solum genus completè definiret, id enim definit completè, quod explicat totam quidditatem definiti, & tunc differentia superflueret, itaque genus ex se non inducit conceptum differentia per quam contrahitur, sed dicit formaliter distinctam realitatem potentialem ad aliam, à qua accipitur differentia ad quam contrahitur. Minor probatur etiam, quidquid est potentiale & determinabile per aliud, per illud etiam actuatur & perficitur, nam sicut materia, quæ per formam determinatur, per eandem perficitur & actuatur. Sic dicendum proportionatè de genere, quod actuatur per differentiam: atqui nullum infinitum potest per aliud actuari & perfici, infinitum siquidem est, quod includit ex se omnes perfectiones sibi compossibiles, cum enim bonum est ex integra causa, vel unica deficiente perfectione, non obtineret amplius rationem infiniti, consequitur cum conceptus generis non inducit conceptum differentia per quam contrahitur, non potest in Deo ente infinito haberi distinctus conceptus genericus, adeoque neque Deus constitui, nec componi ex genere & differentia. Hæc ratio Scoti breviter sic illustrari potest: genus & differentia sunt partes metaphysicæ speciem componentes, & se mutuo excludentes, genus enim in suo conceptu, ne quidem implicitè includit differentiam, nec differentia genus: sed impossibile est, in ente infinito dari duas realitates infinitas se invicem excludentes, & quarum una implicitè saltem non includit aliam, aliàs in ente infinito daretur aliqua ratio, quæ in suo conceptu aliquid imperfectionis involvat, & sic defineret infinitum, ergo sicut repugnat in ente infinito dari aliquam perfectionem, quæ à se aliam excludat, ita repugnat in ente infinito dari compositionem ex genere & differentia.

77. Confirmatur: Impossibile est, quod essentia in genere entis simpliciter infinita, sive infinitum & illimitatum in aliquo ordine constet duabus rationibus in eodem ordine finitis & limitatis, sed genus & differentia sunt quid finitum & limitatum in genere en-

tis, ergo impossibile est, quod essentia in genere entis infinita constet genere & differentia: sicut enim repugnat aliquam lineam esse infinitam, si sit terminata propriis terminis scilicet punctis, ita implicat aliquam substantiam esse in genere entis infinitam, si sit terminata propriis terminis essentia, sed termini essentia sunt genus & differentia, ergo implicat aliquam substantiam infinitam constare genere & differentia, evidens siquidem est ex rationibus finitis, non nisi finitum fieri posse. Plura de his infra Controversia tertia, quasi per totum: præcipue questione 2.

Hæ rationes quæ ex Scoto eliciuntur, demonstrant efficaciter opinionis suæ veritatem, secus illæ in quibus, ut bene notat Smising *tractatu secundo, disput. 2. numero 46.* excogitandis & refutandis frustra alii immerantur.

Annulantur objectiones contra assertionem Scoti probatam.

ADVERSUS dicta reponuntur Patres, qui velle videntur aliqua saltem prædicamenta Deum continere, & primò Augustinus de *Trinitate capite 7. 8. 10. 11. & sermone 33. de tempore* docet: Deo propriè convenire prædicamenta substantiæ, relationis actionis, qualitatis verò, quantitatis, situs, habitus, temporis translatiæ tantum & metaphoricè. Similiter sanctus Damascenus in *elementario capite septimo* ait: summi primique generis substantia species esse, primum id quod tempore vacat, & corpus inanimum. Subdit, completitur essentia corpore vacans Deum, Angelum, animam, demonem. Et denique Boetius libro primo de *Trinitate* dicit: deo solum prædicamenta, substantia & relationis manere in divinis; ergo supponunt illi Patres in Deo verè reperiri genus & differentiam.

Quantum hinc ad auctoritatem Damasceni, respondet noster Hannibal Rosellus in suis *Pyramandro Trismegisti, libro tertio comm. 6. Di. 2. questione decima quarta, capite secundo circa finem*. Damascenum quando ait incorporant substantia differentiam esse, atque sub illa Deum, Angelos, &c. concludi, abuti vocellâ, substantia, pro omni eo quod non inheret, & differentia substantia incorporea, pro eo quod non est corpus, sed quidquid de hoc sit, optimè & conformiter Scoto, loco citato numero vigesimo quarto, §. *Ad argumenta pro secunda opinione*; Respondet Smising *supra citatus numero 62.* non aliud Patres his loquendi modis voluisse, quam dari conceptum inadæquatum, confusum in generibus aliquorum prædicamentorum Deo & creaturis communem, adeoque in generibus illorum prædicamentorum repetiri rationem aliquam specialem confuso conceptu abstrahibilem ab imperfectione generis

seu adæquata ratione prædicamenti, & illam rationem ut sic præcisam exutamque ab imperfectione in Deo propriè reperiri, in aliis verò prædicamenti, quæ Deum omnino decent, non dari præter transcendentalem entis, alium conceptum specialem, qui valet per huiusmodi præcisionem propriè applicari ad Deum, sed per similitudinem duntaxat, & similitudinem quandam metaphoricam, atque ita Doctor subd. explicat S. Damascenum, & Boëtium, idque deducit ex verbis Damasceni, in Elementario, c. 8. dicentis: *Substantia quæ continet substantialiter increatam Deitatem, cognoscibiliter autem, & contentivè omnem creaturam, generalissimè est genus.* Nā ubi dicit substantia- liter, seu non contentivè, id est, secundum in- accipitur. adæquatam rationem, & non cognoscibiliter, id est, secundum confusum & imperfectum conceptum convenire cum contentis in ge- nere substantiæ, manifestè indicat Deum esse simpliciter supra limites substantiæ prædica- mentalis, e contra, quia contentivè, & cognos- scibiliter continet omnem creaturam, illa in prædicamento est. Quare noster Frassen, Tract. 1. de Deo, d. 3. qu. 3. art. 1. nu. 5. S. nego conse- quentiam: quamvis consentiat nobiscum, ta- men perperam Scotus attribuit alium huius auctoritatis intellectum, dicens: *Hoc est, in- quit Doctor, substantia prædicamentalis continet sub se formaliter Deitatem, sicut continet creatu- ram, perperam, inquam, cum Doctor contra- dictorio prorsus sensu Damascenum inter- preteretur his verbis: Non igitur dicit, putà Da- mascenus, substantia quæ est genus generalissi- mum, continere contentivè Deitatem, sicut conti- net creaturam, sed &c.* deinde quomodo si substantiæ prædicamentum formaliter conti- net Deitatem, illa ut sic contenta in illo, erit supra limites prædicamenti substantiæ, & ab-

strahibilis ab imperfectione generis, & adæ- quatā ratione prædicamenti: igitur conti- neri sub aliquo substantialiter juxta Scotum ad mentem Damasceni, est contineri non contentivè, consequenter Deitas non forma- liter continetur in prædicamento, sicut conti- netur creatura, sed secundum consilium, & inadæquatam rationem abstrahibilem à ra- tione prædicamenti, ac eā ratione verum est, substantiam non prædicari genericè de Deo sicut de creatura, sed substantialiter quatenus scilicet conceptus substantiæ Deo accommo- datus excludit omnem imperfectionem & li- mitationem quæ reperitur in conceptu gene- rico prædicamentali, à quo per consequens Deus excludi debet.

Eandem porro explicationem Boëtio Boëtius convenire (quamvis noter Doctor allata ex accom- Boëtio non inveniri in eo nisi tantum arguti- mode in- vè) ex ipso similiter Scotus colligit Boëtio religen- l. 1. de Trinit. circa medium: ubi cum c. 6. re- censuisset decem prædicamenta, in quæ ens ut sic distribuitur, subdit: *Ad hæc cum quis in di- vinam verterit prædicationem, cuncta mutantur, quæ prædicari possunt, aliquid verò omnino non po- test prædicari, nam substantia in illo non est verè substantia, sed ultra substantiam.* Item qualitas, & cætera quæ evenire queunt, quorum ut am- plior fiat intellectus, exempla subdenda sunt: nam cum dicimus Deus, substantiam quidem significare videtur, sed eam quæ sit ultra sub- stantiam, cum verò iustas, qualitatem quid- dem, sed non accidentem, sed eam, quæ sit substantiæ, sed ultra substantiam. Ex his Do- ctor concludit Boëtium modo explicato esse intelligendum, & prædicata Deo convenien- tia præscindere, & supergredi limites prædi- camentorum.

QVÆSTIO III.

An doctrina Scoti rejiciat à Deo compositionem ex partibus quantitativis ac integrantibus?

SUMMARIUM.

1. Potentia infinita non potest esse in magnitudi- ne finita. n. 80.
2. Potentia extensa per accidens eo efficacior est, quod major est magnitudo, sed non ideo inten- sior. ibid.
3. Potentia infinita non potest esse in materia, nec per se. n. 81.
4. Nec extensa per accidens. ibid.
5. Explicantur loca Scripturæ, & abigitur deli- rium Anthropomorphitarum. n. 82.

ASSERTIO est affirmativa.

80. PROBATUR à Doctore d. 8. qu. 1. num. 3. ratio- ne Aristotelis. ex 8. Physicorum, & 12. Meta- phys. quam ipse latè & subtiliter hinc prosequi- tur; Deus est potentia infinita, atqui poten-

tia infinita non potest esse in magnitudine fi- nita, extensa per accidens ad extensionem ma- gnitudinis, ergo, &c. Major patet, Minor probatur: Quæcunque potentia est extensa per

nequit esse in magni- tudine fi- nita.

per accidens, cæteris paribus, major est & efficacior in maiori magnitudine, licet non sit major, id est, formaliter extensior, ut v. gr. si calor sit in igne quantitatis cubitalis, extensus in tota illa quantitate, & ille calor sit extensus ut quatuor: data quacunque quantitate illius caloris, erit intensus ut quatuor, ut patet, & tamen calor ille extensus in illa tota quantitate est efficacior, quam sit in una parte illius quantitatis, & hoc patet per experientiam, consequenter omnis talis potentia per accidens extensa, quamdiu est in magnitudine finita, potest intelligi crescere in efficacia per augmentum magnitudinis, sed quamdiu intelligitur posse crescere, non est infinita secundum efficaciam, proinde cum non detur aliqua magnitudo infinita, erit illa potentia finita, quamdiu est in magnitudine finita extensa per accidens, est intensivè finita, & non infinita, quia infinitas non potest esse sine infinitate in efficacia: ergo à primo ad ultimum, potentia infinita nequit esse in magnitudine finita.

Potentia
extensa
per acci-
dens, est
efficacior
est, quod
major
magnitu-
do, non
intensior.

Potentia
infinita
nec per se,
nec per
accidens,
est in ma-
teria.

Scotus.

Dixi aliquoties, extensa per accidens, ad excludendum effugium, quod potentia infinita non sit in magnitudine finita, extensè per se, sed per se inextensè quamvis extensa per accidens, quomodo v. gr. anima intellectiva, est in materia, etsi haberet infinitam potentiam intelligendi, non tamen est idè extensa per se, sed per accidens, & non est major in toto, quam in qualibet parte, sed tota in toto, & tota in qualibet parte, contrarium evincit Scotus sic: in omni extensione aliquid extenditur, vel si extensio erit aliquid per se existens, aliquid effectus forma informans extensionem, extensa per accidens, v. gr. si superficies cubitalis separata esset, quæ diceretur extensa per se, & albedo informaret illam, illa albedo erit extensa per accidens; si ergo potentia infinita ponatur in magnitudine, quæritur, quid est illud quod est extensum ipsa magnitudine? non ipsa potentia infinita, quia illa non posset esse extensa, nisi magnitudine infinita, quæ non est dabilis, ut supponitur, nec ipsa potentia infinita perficit illam magnitudinem, sicut forma perficit materiam, quia potentia infinita non est in materia: ergo oportet ponere materiam extensam ista magnitudine, quæ mate-

ria perficeretur potentia infinita; sicut materia mixta, vel corpus nostrum extenditur magnitudine per se extensa, & perficitur per animam intellectivam non extensam: sed arguitur, nulla materia est in habente potentiam infinitam, quomodo dicit Aristoteles, Motorem primum non esse in materia, sed substantiam eternam, non mobilem, abstractam ab omnibus materialibus, adeoque hac immaterialitate de Deo præstensa, ex Philosopho per Scotum, ratio allata, efficaciam habet.

Huic argumento, præter illud supra allatum, adde quæ habes Controv. I. quest. I. art. 2. §. 2. num. 22. & à num. 41. usque ad 68. prædictum quartum, & quintum de infinitate, & summa illius actualitate desumptum, quævelut essent rescripta hoc numero pro maiori assertionis robore veniunt relegenda; nec aliud pro ea restat, nisi ut solvatur argumentum ex Scripturis depromptum; nam

Obijciunt Antropomorphitæ: Quantitas & situs arguunt partes integrantes, sed Deo à Scripturis attribuitur primum quantum, Job 10. Excelsior celo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognoscas? longior intrâ mensura ejus, & latior mari. Secundo situs: nam Jsaia 6. Vidi Domum sedentem: ergo nequeunt negari in Deo partes quantitative, & integrantes.

Ad hæc communiter respondetur cum S. Thoma, ea non attribui propriè, sed tantummodo secundum aliquam similitudinem, quæ per se non quantitatem molis rudioribus explicatur quantitas virtutis, per profunditatem virtutis ad cognoscendum abdita & occulta: per longitudinem præstantia fortitudinis super omnia, per latitudinem duratio sui esse, per altitudinem affectus amoris & dilectionis ad omnia: Seu ut ait Dionysius l. de divinis Nominib. ex latitudo dicenda est immanitas Dei ad omnia processio, longitudo autem usque ad omnia pertingens, profundum verò obscuritas, & ignorantia, quia rebus omnibus comprehendendi non potest: sic discurrendum de situ, ut quando dicitur Deus stare, innuitur Dei immutabilitas, & fortitudo, sicut per sedere auctoritas divina.

QUÆSTIO IV.

An eadem doctrina Scoti removeat à Deo compositionem ex subiecto, & accidente, & quòd nullum Deus in se habeat accidens realiter à se distinctum?

SUMMARIUM.

1. Compositio ex subiecto & accidente tam spirituali, quàm materiali excluditur à Deo. n. 83. & seq.
2. Placitum Poncy proponitur, nu. 86. ejusque rationes. n. 87.
3. Diluuntur à nu. 88. usq. ad 95.
4. Quare apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. n. 90.
5. Quid SS. Patres de hoc. ibid.
6. Argumentum Poncy diluitur n. 94. & fundamentum eiusdem infirmatur. ibid.
7. Proponuntur Thomistarum molimina contra Scoti doctrinam. n. 96.
8. Qualiter relationes originis sint essentia divina subsistentes? n. 97.
9. Attributa non denominant per modum forme denominantis. n. 98.
10. In qua notione dicantur accidentia. n. 99.
11. Deitatis constitutio physica, & metaphysica quomodo concipiatur. n. 100.
12. Relabuntur adversarij in sententiam Scoti ibidem, & n. 101.

ASSERTIO.

Doctor Subtilis ad tuendam plenius Dei simplicitatem subtiliter ostendit abesse procul à Deo compositionem ex subiecto, & accidente tam spirituali, quàm materiali.

83. **H**anc quæstionem obliquè attigimus supra *Controv. I. quæst. I. art. 2. nu. 20. & seq.* hic eandem ex professo tractandam suscipimus; & quidem partem affirmativam, quam cum Scoti, & communi Theologorum tenemus, Probat Doctor, eadem *dist. 8. qu. 1. num. 12.* quia Deus, inquit, non est materialis nec quantus, idèd nò est capax alicujus accidentis materialis convenientis rei materiali, sicut est qualitas rei materialis: ergo tantum est capax eorum quæ conveniunt spiritualibus, puta intellectiõis, & volitionis, sed talia non possunt esse accidentia; & potest clarius sic proponi: Si Deus esset capax accidentium maxime accidentium vel spiritualium, vel materialium, neutrum dici potest. Non primum, cum enim Deus sit spiritualis nullis constans partibus integralibus, aut quantitativis, non potest recipere accidentia materialia; Non etiam secundum, quia si ullorum maxime intellectiõis, & volitionis, sed hæc in Deo non possunt esse accidentia, id quod subtiliter Subtilis Doctor probat, quoad intellectiõem & volitionem respectu sui, ut videre est apud ipsum *1. d. 2. q. 2. n. 22.* vis argumenti primi quod affert Doctor, ut bene Poncius in *Comm. hinc*, consistit in hoc, quòd quidquid producitur contingenter, præsupponit necessariò amorem finis, debetque causari ex illo amore, & ex natura præsupponere illum amorem: sed volitio

quâ Deus seipsum amat, si esset realiter distincta ab ipsa, aut causabilis, contingenter produceretur; quia aliàs esset ens necessarium, & sic non distingueretur realiter à prima causa: & præterea ex uno capite deberet præsupponere amorem finis, ex alio non deberet: ergo implicat, quòd volitio quâ vult seipsum, sit realiter distincta. Probi. Min. Quâ parte dicit, quòd volitio illa deberet, & non deberet præsupponere amorem finis; quia non deberet, quandoquidem ipsamet dicatur esse amor primus finis: deberet autem, quia prima causa ob infinitatem suam, & supremam perfectionem possibilem debet habere identificatam omnem perfectionem simpliciter simplicem, qualis est amor sui: ergo ille amor contingens necessariò præsupponeret alium amorem necessarium.

Secundò idem probat Doctor, quòd entis in actu primo ultima perfectio est in actu secundo, ut unitur optimo, actus primus est principium operationis, actus verò secundus est ipsa operatio, & sic perfectio optima perfectissimæ potentia est operatio perfectissima illius, & talis dicitur esse, quæ terminatur ad optimum, & sic ultima operatio intellectus divini erit cognitio essentia divina: si ergo talis cognitio esset realiter distincta ab intellectu divino, sive ab ipso Deo, tunc optimum illius essentia esset aliud, quod est inconveniens, quia

Quare Deus incapax sit accidentium materialium.

Deus non habet accidentia spiritualia, & quare.

quia sequeretur, quod substantia primi posset existere sine sua ultima perfectione. Respectu intellectus & volitionis aliorum a se, scilicet quod nulla cognitio praequisita necessario ad agendum primae causae sit realiter distincta a prima causa, Doctor probat: Omnis enim cognitio quae praesupponitur necessario ad primam volitionem Dei, tam respectu sui, quam respectu cuiuscunque alterius subjecti, est cognitio necessario existens, quia non potest esse contingenter producibilis, nisi cum dependentia ab aliqua voluntate, & volitione ut est evidens: ergo omnis talis est realiter identificata illi, & improducibilis: sed cognitio quae cognoscit omnia alia volubilia necessario antecedit volitionem aliorum, cum nequeat haberi cognitio eorum absque cognitione eorum.

85. Posset hic obijci Scotus 1. d. 39. & 40. & Scotus in Quodl. qu. 14. ubi docet, quod voluntas divina prius vult & determinat de quocunque obijciatur.

causabili, ut futurum sit, quam intellectus divinus cognoscat illud sic futurum: ergo circumscripta cognitione huius, Franciscus est producibilis ad extra secundum esse existentiae, adhuc voluntas divina potest illud producere.

Respondeo cum Lycheto, Doctorem, in locis adductis concedere, quod voluntas divina prius determinat de propositione contingenti, & postea intellectus cognoscit illam, & quantum ad hoc non praerequitur quidem cognitio illius contingenti, attamen cognitio terminorum propositionis contingenti necessario voluntatis divinae determinationem, nisi enim Franciscus & existentia illius ut cognita, essent praesentia voluntati divinae, voluntas non posset determinare, quod Franciscus actu existat; mens ergo Doctoris intelligenda est de cognitione terminorum complexione contingenti, de quibus non est agendum in praesenti.

Proponuntur, per articulos expenduntur, & solvuntur rationes in contrarium.

ARTICULUS I.

Quid de hoc sentiant moderni?

86. Inter modernos primus occurrit noster Poncius, qui est 1. d. 39. qu. 1. nu. 22. Comment. sui dicat, se a Scoto, & Theologis ferè omnibus recedere nolle, adeoque disputativè potius, quam assertivè supra dicta ibi impugnare videatur: attamen valde propendit in opinionem, quae Deo accidentia a se realiter distincta tribuit, tum 1. dist. 8. qu. 1. nu. 11. Comm. & dist. 39. num. 18 sui Comment. cum etiam in suo Curs. Theol. disp. 3. qu. 3. num. 24. & iterum insinuat disp. 6. qu. 2. nu. 7. ut & 1. dist. 30. qu. 2. nu. 11. Comment. sui taretur se tractasse contra communem Theologorum in hac materia, & primò contra rationes novissimè adductas, quod Deus non sit compositus ex subiecto, & accidente, nullumve habeat accidens a se realiter distinctum, opponit, quod quamvis omnis forma arguens perfectionem in Deo, & cujus negatio esset imperfectio, proinde Deo identificari deberet, & accidens esse non possit, tamen si daretur forma aliqua spiritalis, quae non argueret imperfectiorem in ipso, si poneretur in eo, nec si abesset ipsi, non esse, aut inconveniens, quod Deus haberet in se subiectatam formam accidentalem, si talis forma esset, dabilis.

Idem 1. d. 39. qu. 1. nu. 18 sui Comment. refert opinionem Cajetani dicentis, non esse inconveniens, quod Deus liberè velit per formam a se realiter distinctam, sine qua posset esse, & consequenter Deum esse mutabilem ad aliquam formam absolutam, liberam tamen, eamque ab eo loco, usque ad num. 23. propagat contra rationes Theologorum, requirens ab illis claram aliquam, quae convinceretur Cajetani, rationem, aut auctoritatem.

Iterum in Cursu suo Theol. d. 3. qu. 3. nu. 24. §. Difficilius multò est salvare; existimo, inquit, difficulter convinci posse, aut ratione, aut auctoritate, quod Deus non possit recipere in se de novo respectum similitudinis, aut dissimilitudinis, ad creaturas de novo productas, supposito quod ipsae creaturae dicantur ad invicem similes, vel dissimiles per respectum superadditum distinctum ab extremis; similiter ibi existimat ex suppositione, quod extrema creata, quae uniantur, uniantur duplici unione subiectata in iisdem extremis, non facile impugnari posse, qui diceret, quod Verbum divinum uniretur naturae humanae per unionem in se receptam.

Ratio.

Rationes Poncii, ob quas existimat, nec autoritate, nec ratione convinci posse, quod non possint de novo recipi in Deo aliqua accidentia.

87. **D**icta sua Poncius probare conatur loco cit. supra in Cursu Theolog. nu. 25. nam primò quoad auctoritates, quibus dicitur Deum esse immutabilem, inquit, responderi potest, quod sine dubio loquantur de immutabilitate excludente mutabilitatem, quæ argueret imperfectionem in Deo, nam certè alia non deberet asseri, convenire ipsi: & certum est ex dictis, quia non est immutabilis ad multas denominationes, quas de novo posset habere, quia mutabilitas ad tales non arguit imperfectionem in ipso, sed potius perfectionem; sed posset dici, quod mutabilitas ad relationes & unionem præmissam non argueret in ipso imperfectionem: ergo ex auctoritatibus non posset sufficienter probari, quod non sit sic mutabilis.

Probatur minor ultima: quia relatio similitudinis, aut dissimilitudinis, aut unionis, non tolleret à Deo perfectionem ullam ipsi competentem, nec formaliter, nec dispositivè, nec ullo dictu ex eo quod poneretur in Deo quod ullum ex prædicatis necessariis ipsius esset imperfectum; nec denique ostendi posset, ex quo capite esset imperfecta mutabilitas ad illas.

Et hinc, ait, ulterius, videri posset, quod neque quoad rationem etiam talis mutabilitas dedecet Deum; nam ex infinitate Dei colligi posse, quod ipsemet sibi omnem denominationem intrinsecam præstare possit, quam ulla forma intrinseca dare posset, non est adeo certum de denominationibus non necessariis, cum enim illis carere possit, non videtur

quod eas habere possit à sua essentia, quantumvis infinita, aut ullo prædicamento necessario suo, alias idem posset dici de rebus creatis, quod à sua natura, aut prædicatis necessariis haberent denominationes intrinsecas similis & uniti, nam ad tales denominationes non requiritur infinitas, cum ipsæ sint finitæ, & non posset omnino dici, quod non possunt à natura finita de novo oriri, nisi quia res illa potest esse sine illis: quod argumentum æquè concludit de re infinita, ac de finita.

His postea num. 27. in Quæres, addit: immutabilitatem, quam habet Deus ad recipiendas de novo formas, non posse probari per locum intrinsecum ullo modo per necessitatem existendi, quam habet; quia non est evidens, quod illud quod est necessario existens, non possit recipere aliquam formam de novo etiam ipsius perfectivam. Similiter, inquit, eandem immutabilitatem non posse probari per simplicitatem Dei excludentem præcisè ab ipso compositionem partium intrinsecarum, ex quibus constitueretur sive physice, sive metaphysice. Quia, si capiatur simplicitas, prout etiam excludit componibilitatem, cum aliquo realiter distincto sibi intrinseco, nec etiam sic potest per eam hæc mutabilitas probari, sic enim accepta simplicitate, immutabilitas hæc erit de conceptu formali illius, ut patet, nihil autem quod est de conceptu formali alicujus, potest per ipsummet probari à priori. His similia habet i. d. 39. qu. 1. à n. 18. usq. ad 23.

Retunditur & diluitur hæc Poncii dissertatio, tum auctoritate, cum rationum pondere.

88. **H**æ sunt rationes, quibus Poncius omnium ferè sapientum opinionem ab ingenio sui in eade infirmam esse, omnique ratione convincente & auctoritate, cui deferendum sit, destitutam ostendere voluit: verum an iudicia aliorum Theologorum ac placita satis ostenderit tam lesè pronuntiata, videamus: & primò auctoritatem quod attinet, nulla apud ipsum valentior erit, quam suamet propria, nempe quanti facit illam, videre est in suo Cursu Philosoph. d. 39. quæst. 3. num. 38. in additione, p. 89. 2. in fine secundæ columnæ, ubi ad veritatem hujus: *Ens est genus, & Deum constare*

genere, sufficere dicit, quod ego ipse, inquit, (subaudi ex antecedentibus) utar illà doctrinā, etiam si nullus alius uteretur, & in fine istius additionis de modis intrinsecis immediate ante Quæst. 4. citata disp. rogat Lectores, ut ex ratione iudicium ferant, nec contenti sint contra se adducere auctoritates, nisi quas ratione probare possunt, id esse fateor desiderium Theologo & Philosopho dignum, cui in præsentī materia, quæ est longè altioris, & eminentioris indaginis, ut satisfiat, illi suam propriam auctoritatem hic obtinendo, datā ab ipso doctrinæ iudicii sui censum solvo, sit

ASSER-

A S S E R T I O.

Illam, quæ est in Deo sine mutatione immutabilitas, sine compositione simplicitas, ita refugit omnem formam accidentalem, sive absolutam, sive relativam, ut dicat imperfectionem Deum de decentem recipi in ipso de novo formas quasdam accidentales.

89. **P**ROBATUR: Omnis mutabilitas & compositio, quæ involvit imperfectionem, dedecet Deum (restringo hanc propositionem ad imperfectionis involvendum, ne Poncius consequenter ad distinctionem suam de mutabilitate, & compositione non involvente imperfectionem recurrat, quam non dari in Deo dicit, nec autoritate, nec ratione convinci posse) atqui supposita hæc suâ speculatione esset in Deo talis mutabilitas & compositio involvens imperfectionem: ergo talis speculatio est rejicienda: Majorem, ut est proposita, Poncius II. cc. ubique admittit, estque de fide: Minor, in qua est vis argumenti, ex sua doctrina dilucidè probatur. Nam *disput. 3. Curs. Theol. qu. 2. de simplicitate Dei, num. 16. §. quia verè omnis compositio*, explicans, quæ sit compositio dicens ex natura sua imperfectionem, ait, illam esse, quæ versatur inter sola plura, quorum quodlibet, aut saltem alterutrum dicit finitatem ac limitationem, & unum realiter distinguitur ab alio, ac tandem eorum unio ab influxu causæ extrinsecæ dependet, hoc, inquit, patet discurrendo per singulas compositiones, de quibus constare potest ratione aut autoritate, quoddam dicant imperfectionem, propterea ad compositionem imperfectam necessariò requiritur limitatio, & quia ubicunque est limitatio in alterutro ex extremis unitis, ut conjungantur talia extrema, à parte rei debent dependere à causâ efficiente extrinsecâ, meritò Scotistæ dicunt non quamcunque unionem extremorum esse compositionem scilicet imperfectam, de qua loquuntur sine dubio, sed eam solummodo, quæ est inter plura, quorum unum vel utrumque est finitum: & quia quando extrema sunt hujusmodi, ex iis unum habebit rationem actus, & alterum rationem potentiae, meritò etiam asserunt, ad compositionem omnem imperfectam requiri plura, quorum unum sit actus, & alterum potentia. Hactenus Poncius, atqui si Deus relationem, aut quamcunque aliam formam quâ liberè veller realiter à se distinctam, & sibi superadditam in se reciperet, hæc omnia interverirent ab ipso ad imperfectionis involvendum requisita; nam primò illa forma esset entitas finita, & limitata, ut patet, & disertis verbis Poncius habet *1. d. 39. q. 1. n. 19. in responsione ad argumentum*, dicens: illam formam esse creaturam, & non repugnare quòd Deus formaliter determinaretur à creatura à se liberè egrediente, eamque aut, esse imperfectam, imperfectione limitationis, & possibilitatis ad non existendum;

Argumentum ad hominem.

Ecce quid clarius? idem postea reperit *ibid. n. 22. in responso ad secundum argumentum.*

Deinde illa forma (idem judicium esto de formis respectivis) realiter à Deo distingueretur, & tandem unio illius cum Deo deberet ab ipso Deo ut causâ efficiente extrinsecâ; itaque esto verum esset, quòd compositio & potentialitas ut sic (de quo *Controv. seq.*) ex suo formali conceptu non involveret imperfectionem, ac extremorum limitationem, cum enim talem Poncius expresse concedat de Dei volitione libera ab illo realiter distincta, & à potiori eadem sit ratio de formis relativis Deo superadditis, quas Deus, purâ similitudinis, & dissimilitudinis ad creaturas de novo productas in se de novo reciperet, consequens est ex propria Poncij doctrina, quòd tam forma absoluta, quam relativa constitueret in Deo compositionem imperfectioni obnoxiam, essetque mutatio (de qua Aristoteles 6. *Physic. 32.* mutari est rem aliter nunc se habere quàm prius) quæ habet transitus à privatione ad formam mobili intrinsecam; vel à forma ad privationem, atque adeò in suo conceptu formali imperfectionem involvit, quia Deus aliquid verè & physicè in se habere imperfectionem imperfectione limitationis & contradictionis ad esse, vel non esse, quod prius non habuisset, ut est in confesso apud omnes, & apud Poncium, *suprà*, esset dicta forma imperfecta imperfectione limitationis, & possibilitatis ad non existendum vel existendum, respectu cuius Deus habebit potentialitatem, & forma rationem actus; ergo cum ex propria sua doctrina probatum sit omnia intervenire, quæ ad compositionem imperfectam ab eodem requiruntur, in *cit. Curs. Theol. disp. 3. q. 2. de simplicitate Dei, num. 16.* proinde mutabilitatem quæ imperfectionem dicit, excludere non valeat, convincitur ratione & autoritate (cui deferre debeat) quia non aliena, sed suâ propriâ, ac ex sui ingenii monumentis deprompta. Unde reverà non apparet, cum *actum recipi, & posse in Deo recipi*, quoad imperfectionem idem sint, nisi conformiter ad hæc doctrinam suam corrigat, quomodo excusatur ab errore illius, qui actum ponebat in Deo quasdam intentiones accidentales divine essentiae superadditas, ac proinde facientes cum illa in Deo compositionem accidentalem, sicut fit in rebus creatis ex accidente, & subiecto, quam refert, & confutat D. Thom. *contra gentes, c. 13.* & meritò, cum ratio accidentis non solum debeat re ipsâ, sed etiam per intellectum à Deo removeri juxta id Jacobi

cobi 1. v. 17. apud quem non est transmutatio,
nec vicissitudinis obumbratio.

90. Probari secundò rationibus sanctorum
 Patrum ab ipsa Dei natura petitis: *Primò*,
 quia Deus est actus purissimus, & cujus ratio
 formalis in eo consistit, ut nulla perfectio ei
 adveniat, vel advenire posse concipiatur, sed
 absolute, & simpliciter omnem neget poten-
 tialitatem, & quancunque formam realiter
 distinctam, etiam ut inquit Cyrillus *l. 5. in 7.
 anem*, ad formam, quæ dicit in seipsa digni-
 tatem: ergo cum proxima & præcisa causa,
 cur repugnet subiectum mutari, sit ipsa repu-
 gnantia eius incapacitas actus puri, non posse
 recipere de novo accidentia relativa sine im-
 perfectione potentialitatis ad illam. *Secundò*,
 quia Deus est simplicissimus, & proinde sub-
 iectum incapax motus ad formam: illud si-
 quidem deberet de necessitate, dum reciperet
 formam, in se admittere realem illius distin-
 ctionem, & compositionem, contra *Concil.
 Lateran. cap. Firmiter de summa Trinitate*, desi-
 niens, Deum esse summè simplicem, quæ summa
 simplicitas excludit omnem huiusmodi
 distinctionem, & compositionem accidentia-
 lem, qualis est in creatis ex subiecto, & acci-
 dente, & contra Augustinum *11. de Civit. Dei*,
6. 10. & Magistrum Sentent. *d. 8. dicentem*:
 quia Deus perfectè simplex est, nihil est in
 eo, quod non est ipsum, ex quo Augustini, &
 Magistri loco, illud commune effatum: *Nihil
 est in Deo, quod non est ipsemet Deus*, ab omnibus
 plausibiliter approbatum est. Denique contra
 S. Bernardum dicentem: *Tam non est sim-
 plex, quod vel unicà fuerit obnoxium formæ, quàm
 nec igitur vel uni cognita viro*. Tertiò, quia est
 simpliciter infinitus, & omnia in se continet,
 atque ita nihil potest illi advenire de novo, nec
 moveri ad aliquem terminum seu perfectionem,
 quam antè non habuerit, atque ob hæc
 rationes, Gregorius ponderans illa verba S. Ja-
 cobi Apost. *max. cit. l. 12. Moral. c. 17.* addit:
*Ipsa mutabilitas umbra est, quæ quasi Dei lucem
 obscuraret, si hanc per aliquas vicissitudines per-
 mutaret: sed quia in Deo mutabilitas non venit,
 nulla eius lumen umbra intercidit.*

91. Probatur tertio : Sicut Deus in omni genere entis est infinitus intensivè, & extensivè; ita & est infinitus intensivè, & extensivè in omni genere volibilis: ergo malè sonat, quod, ait Poncius *l. d. 39. quest. 1. num. 18. sui Comment.* sufficere ad infinitatem, quam habent perfectiones divinæ, quod non habent limitem in genere formarum necessariorum. Antecedens pater, Consequentia probatur, quia Deus in linea volendi liberè non pertingeret à prima potentia, usque ad ultimum actum, com-

sequenter non esset perfectè & extensivè sal-
tem, in seipso infinitus, nec dicendus exten-
sivè, ut sic loquar, beatus. Sequela probatur :
supponeretur in Deo suo modo appetitus bo-
ni alicujus non habiti, seu formæ non dicen-
tis imperfectionem, sed perfectionem, secun-
dum *Poncium supra*, quam Deus possit in se
recipere & perdere, ac proinde supponeret
carentiam boni alicujus externi Deo con-
venientis, & appetitum terminantis, quæ de
Deo nec cogitari debent.

Consulto omitto alias rationes, quia allatae 92.
 sunt sufficientes & validissimae, quibus fulci- *Patrum*
 untur, & innituntur auctoritates SS. Patrum, *doctrinae*
 dum docent, Deum nullis accidentibus sub- *solidata*
 jacentem, non solum quoad formas necessa- *rationi-*
 rias, ut dicatur sine qualitate bonus, sine qua- *bis.*
 litate magnus, &c. sed & quoad formas li-
 beras: si enim eadem divinitas, quae aeternitas
 & majestas; quidni etiam eadem volitio Dei
 libera quae voluntas, ut sit in eo sine mutabili-
 tate immutabilitas, sine compositione simplici-
 tatis? Unde in hujus sententiae Patronos,
 qui simplicitatem Deiastruunt, & tamen hu-
 jusmodi formas accidentales in Deo admit-
 tunt, cadit censura S. Athanasii *Epist. ad Affri-*
 canos, consubstantialitatem Filii cum Patre *Athanasii*
 propugnantis, statim post medium, *Cum ve-*
 stra sententia καὶ ὁμοῦς inquit, Filius similis Pa- *tri sit*; ista verò qualitatis sine propria ὁμοιότη-
 τινόντων τὸν θεὸν ἐν ποικίλοις καὶ ὁμοῖς λέξεσιν
 numerum compositum Deum ex qualitate & sub-
 stantia esse dicitis καὶ τὸ ὁμοῖον ἀνέχεται τὸ διὰ
 λέξεως, & quis vos feret ista jactantes? non
 enim compositus est Deus; ita sanctus Do-
 ctor, eodem modo illos, quos impugnamus, feri-
 ens: cum aliqui hoc suum argumentum
 contra Arianos, si in Deo posset esse composi-
 tio aliqua ex substantia ut subiecto, & acci-
 dente ut forma, nullius esset valoris, ut patet
 consideranti.

Habet ergo ille Author, quod requirebat
ex ratione iudicium, habet autoritatem ex
ratione probatum, quod Deum dedecet
formam, esto, quod tamen nulla schola appro-
babit, dicerent de se perfectionem, nam quia
talis perfectio deambulatoria esset, & de se
ens diminutum, indigna omnino foret Deo,
& simplicitatis divina subversiva. Qui plura
de his desiderat, videat Doctorem Subtilem
i. d. 3. q. 5. m. 2. ubi ostendit Dei immutabilitatem
ex Dei simplicitate ad omnem formam,
particulariter autem, quae ad relationes, *i. d.*
30. q. 2. n. 1. 4. 5. Ad secundam questionem, concludi
in Deo nullam dabilem relationem actua-
lem ad creaturam.

Respondetur ad argumentum Poncii, & amplius diluitur fundamentum illius.

94. **E**X his, ni fallor, soluta, & in arenam dissoluta sunt Poncii fundamenta, & quidem primum illud, sub num. 86. & 87. supra allatum de duplici mutabilitate involvente, vel non involvente imperfectionem, ita ut Patres & Scriptura dum dicunt: *Deum esse immutabilem*, intelligi debeant de immutabilitate, quæ dicat perfectionem, & quæ excludat mutabilitatem, quæ secum trahit imperfectionem; non autem quod illam excludat, quæ non dicit illam imperfectionem, idèdque Deo conveniens est, qualis v.g. est mutabilitas denominationum extrinsecarum, quas in tempore accipit, & perdit; atqui idem dici possit de denominationibus intrinsecis, quæ provenirent à formis in Deo receptis, eò quod tam illæ denominationes in Deo sint limitatæ, quàm istæ; hoc, inquam, primum fundamentum ex duplici capite, & primò quidem in arrepta paritate, deficit: quod sicut non est imperfectio in Deo recipere denominationes à rebus limitatis, ita nec sit imperfectio recipi in illo formas, à quibus eas intrinsecè habere possit, ut proinde non magis deceat Deum quoddam recipiat in se ipsam relationem unionis, quàm uniatum Verbum naturæ humanæ, quàm uniri ipsi absque relatione ipsi intrinseca per simplicem terminationem unionis, nam inter has receptiones enormis versatur disparitas, quanta scilicet est inter ens nominale, & ens participiale: prima enim receptio eorum prædicatorum quæ non sunt intrinseca Deo, secundum omnes omnium scholarum Theologos, non dicunt in Deo potentialitatem aliquam passivam ad formam realiter distinctam, quæ inferat imperfectionem, & compositionem, cum sicut patet de simplici terminatione Verbi ad unionem in natura receptam, non sint nisi relationis rationis, vel denominationes extrinsecæ ex actionibus, quas exercet ad extra in tempore; secus planè est de prædicatis ex formis intrinsecis in Deo receptis, & realiter ab eo distinctis ob rationem è diametro contrariam, & supra num. 88. ex ipso Poncio, & nu. 89. & 90. ex ratione ostensam. *Secundò* deficit fundamentum illud, cum falso nitatur supposito, quod detur mutabilitas intrinseca in Deo, quæ non involvat imperfectionem, cum sicut compositio, & potentialitas ut sic, ex formali suo conceptu involvant extremorum limitationem, adeòque imperfectionem secundum ipsummet Poncium, *loc. cit. supra*, & sanè implicat aliter esse; ita implicantiæ involvit dari in Deo intrinsecam mutationem ex compositione, & receptione formæ limitatæ ortam, quæ non involvat in conceptu suo imperfectionem, totus siquidem conceptus formalis mutationis intrinsecæ im-

perfectionem arguentis, seu consistentis in eo, quod subjectum transeat à privatione ad formam, à forma ad privationem, haberetur in proposito, ita ut Deus nunc verè & physice se aliter haberet per adventum formæ imperfectæ, quàm priùs se habuisset, unde absolute negatur Poncio ultima minor num. 87. allata cum sua probatione, sicut & quod assertat *thor 1. d. 39. quest. 1. num. 19. talem formam imperfectam imperfectione limitationis, & possit tati ad non existendum, non dedecere Deum, quandoquidem nihil mali faciat ipsi*: nam ut vidimus supra, teste S. Bernardo, *tam non est simplex, quod vel uni fuerit obnoxium forma, quàm nec virgo vel uni cognita viro*: ergo lauderetur summa Dei simplicitas; eò quod talis forma faceret cum Deo tanquam cum subjecto veram, & propriam compositionem; tolleretur item ab eo rationem adus puri, & necesse esse, quia reddit Deum potentialem ad suscipiendum, & amittendum talem formam, tam absolutam, quàm relativam: denique tolleretur Dei infinitatem saltem in linea volendi, quia non pertingeret à fine istius lineæ usque ad finem, id est, à prima potentia ad ultimum actum liberum. Falsum proinde est, *non posse ostendi*, ex quo capite esset imperfecta mutabilitas ad illas; & quod quoad rationem talis mutabilitas non deceat Deum, nam quidquid sit de hoc, quod Deus ex infinitate sua possit sibi omnem denominationem intrinsecam præstare, de quo non est hic disputandi locus; hæ rationes allatæ ad hoc convincendum sunt validissimæ, iisque usus est Doctor Subtilis 1. d. 3. q. 5. ad probandum Deum esse immutabilem ad quamcunque formam, & 1. d. 30. q. 2. eum non esse susceptivum relationis ad creaturam realiter distinctam.

Denique id quod assumit ad roborandum suam speculationem, & supra sub n. 87. relatam, negatur quoad utramque partem cum suis probationibus, contrarium siquidem Doctor cc. ll. satis bonis & validis convincit rationibus, ab intrinseca Deitatis ratione desumptis, supponendo enim quod Deus sit summè simplex, & infinitus, & per consequens quidquid est ibi, est perfectè idem sibi, & idem quod Deus, & est simpliciter necessæ, & quidquid in Deo est realiter, est simpliciter necessæ. Supponendo econtrà, quod quælibet creatura quantumcunque perfecta quoad esse existentie simpliciter potest non esse, ut Doctor ostendit d. 3. quest. ultimā, eo ipso juxta supradicta n. 90. non solum Deus et natura sua simplicissima & purissima, ac ad summam existendi necessitatem ex se determinata de novo, & in tempore intrinsecas ejus-

Non datur mutabilitas intrinseca sine imperfectione.

modi adscititias formas refugit, sed absolute, & simpliciter, & quomodocunque, id quod specialiter ostendit de relationibus, 1. d. 30. q. 2. num. 14. §. Ad secundam questionem respondeo: Quia cum perfecta ejus necessitas est ex se tale esse, quod non variabitur quacunque hypothese, cum ex nullo contingenti fieri possit, ut sit in Deo aliquid non necesse esse, aut aliquid non esse realiter idem; nulla est proinde in eo realitas, quæ necessariò coëxigat aliud à se, tale enim necessariò coëxigens aliud à Deo non esset, illo coëxacto non existente; sic relatio realis, quæ de necessitate exigit terminum realem actu existentem, ipso termino destructo, statim destrueretur, & per consequens si Deus haberet relationem realem terminatam ad creaturam, jam destructâ creaturâ, destrueretur talis relatio, & per consequens destrueretur Deus, cum sit ipsa realiter Deus, hoc autem est impossibile: ergo & est impossibile Deum referri ad creaturam. Videatur Doctor loc. cit., qui ibidem ex

Dei simplicitate ostendit eam immutabilitatem à priori ex simplicitate, prout capitur ut excludens componibilitatem cum aliquo realiter distincto sibi intrinseco, quia enim Deus perfectè simplex est, nihil est, nec esse potest in eo, quod non est Deus: nam quando illa immutabilitas capitur ut excludit compositionem partium intrinsecarum, non est ita expressè, & per se primò de conceptu formali simplicitatis eo modo sumptæ: ergo non obstat, quin possit per ipsam de Deo ostendi à priori. Consequentia patet, nam negatio, quæ sequitur affirmationem per eam de illo, cui competit talis affirmatio, ostenditur à priori: ergo negatio mutabilitatis ad recipiendas formas realiter distinctas (suppono, ut vidimus Controv. I. quest. 1. num. 10. & sequentibus, simplicitatem consistere in positivo) cum necessariò sequatur ad affirmationem per simplicitatem importatam, sic per illam ostenditur à priori.

ARTICULUS II.

In quo

Exploduntur, quæ è mente Thomistarum ad infirmendam doctrinam Scoti, conficta sunt.

ASSERTIO III.

Nulla perfectio attributalis, neque relationes originis in Deo circumstant essentiam, ut verum accidens, nec ut actus, vel forma illius.

96. Extra scholam Subtilium sub alia larva Adversarii conantur obnubilare Scoti doctrinam, eandem quippe difficultatem jam dudum d. 3. qu. 7. num. 53. & d. 5. quest. 2. quoad relationes; de attributis verò d. 8. qu. 4. num. 22. ab ipso Scoti sibi oppositam, & evacuata, & à nobis supra Controv. I. q. 3. per totum exactè solutam, dum ostendimus, quòd secundum doctrinam Subtilis, nulla in Deum cadat compositio; hinc iterum resuscitant sub nomine, & figura accidentis, nimirum quia in via Scoti, attributa non includuntur in conceptu formali essentiae, sed illam ut fundamentum in quo pullulant, quasi prædicata qualitativa circumstant, habebunt se respectu essentiae velut accidentia, & ceu actus habentes rationem informantis.

97. Ad quod primò quoad relationes originis cum Scoti loc. cit. respondemus, rationes pullulare à divina essentia, quarum ipsa est fundamentum non quasi potentiale recipiens eas, sed fundamentum quasi per modum formæ informantis, in qua relationes natae sunt subsistere, non quidem per informationem sicut similitudo est in albedine; sed sicut subsistens di-

citur in humanitate, quia Socrates humanitate est homo, quam doctrinam ibi, 2. n. 17. subtiliter, & ut ait Scholasticus in Scholio, mirabiliter explicat exemplis peripateticis, & ita essentia divina non ex ratione fundamenti habebit rationem potentiae, vel quasi potentiae, sed præcisè habebit rationem formæ, ut quæ relatio illa pullulans, cum sit forma subsistens, nata est, esse Deus ipsa Deitate, licet non ut informantem ipsam, sed ut existentem eadem illi perfectissimâ identitate, quæ ut superius supra inculcatum fuit, omnis potentiae, & perfectibilis rationem remover.

Similiter objectum quoad attributa, Doctor d. 8. q. 4. n. 22. subtiliter diluit, ostendens, quomodo v. gr. sit aliquid formaliter sapiens non de sapientia, si sapientia non est forma ejus, & ita nominant de reliquis attributis divinis, quòd non denominant essentiam per modum formæ informantis, sed per identitatem, ut sunt rationes, nominant quibus aliquid dicitur tale omni sublata informatione, cum non sit opus aliquid esse formam informantem alicujus, ut ipsum sit tale per ipsum, quam doctrinam pulcherrimè explicat, considerans perfectiones, & imperfectiones

*Simile ab
anima,
quomodo
attributa
denomi-
nent Deū.*

ctiones in ratione denominandi, exemplo deducto ab anima hominis; quæ comparata ad corpus dicitur illud informare, & sic denominativè dicitur corpus animatum, ut verò comparatur ad totum compositum ex anima & corpore, sic non est forma informans, nec homo dicitur animatus denominativè, sed essentialiter, quia anima est pars essentialis illius, & tamen anima non informat hominem: eodem modo attributa dant essentialiter divinæ denominationem formalem talem vel talem, non tamen ut accidentia, vel actus informantes illam; nam sic nec anima informat totum, quod tamen dicitur formaliter tale per ipsum, imò cum attributa veriori modo insunt essentialiter divinæ, quam anima corpori, & quam toti, quia ut illa v. gr. sapientia comparatur ad essentialiam, nullo modo est pars ejus, quod est imperfectionis in anima, sed est perfectè idem illi identitate reali; ergo essentialia poterit ab ea denominari, absque eo quod sint accidentia, quæ informant essentialiam; & essentialia vicissim cum nihil possit habere rationem potentiae aut materiae, nisi quod potest recipere actum aut formam substantialem vel accidentalem, secundum quod habet rationem informantis & partis: ergo nec essentialia rationem potentiae habere poterit respectu attributorum, nec consequenter aut identitas essentialis cum attributis est compositio, quam frustra Adversarii sub accidentis consideratione Scoto tribuere conati sunt.

99. Objection. Instant: admissâ distinctione Scoti inter essentialiam & attributa, & relationes originis, in Deo admittenda sunt accidentia metaphysica. Sequela probatur: nam accedens metaphysicum est illud: quod est extra constitutionem rei, cui est identificatum, nam quod essentialiam rei non constituit, esto sit realiter idem illi, dicitur accedens illius, sed attributa & relationes originis non constituunt essentialiam Dei: ergo sunt accidentia, qualia est absurdum admittere in Deo, cum nequidem per intellectum accedens Deo advenire, aut advenire posse concipi debeat, ut supra scriptum.

Resp. Scotus.

Respondeo, hanc instantiam suppositâ distinctione Scoticâ multum habere de petitione principii, & parum de soliditate argumenti à Scoto citata dist. 2. q. 4. dispuncti; illudque bideum sub hoc sensu sibi opponit: Essentialia & accidentia dividunt adequatè totum ens, ita ut nihil sit in aliquo ente, neque in rerum natura, quod non sit accidentale, aut essentialia, sed relationes originis (idem judicium est de attributis) non sunt accidentales essentialia, quia nihil potest ipsi accidere, & c. ad quod postea q. 7. n. 33. respondet: accidentale secundum Philosophum usurpari dupliciter, vel pro eo quod advenit rei, & perficit ac-

cidentaliter post suum esse completum, seu quod præexistit in se perfectum, quo pacto novem prædicamentorum genera dicuntur prædicamentalia substantia, unde etiam dici solet, accedens prædicamentale; hoc modo sumptum non omne ens omni enti est essentialia, aut accidentale, Deoque sic inesse accedens, nefas est dicere, sed datur medium inter illa, scilicet sumptum pro eo, quod licet realiter identificatum, tamen suo modo est extraneum rei, quia nimirum est extra essentialiam rei metaphysicè constitutam, & dici solet accedens prædicabile. Itaque Scotus vult relationes originis, & attributa esse accidentalia essentialia, non primo modo, sed secundo modo, quatenus sunt extra lineam conceptus essentialis, cum metaphysicam constitutionem non ingrediantur, cum essentialia sit id, quod primo concipitur, estque velut radix & origo ceterorum, ac proinde ut quid præconstitutum attributa, cum relationes supponunt illam, quâ ratione non sunt accidentia proprie dicta, sed improprie, & abusive, quatenus sunt prædicata secundi modi distincta à prædicatis quidditativis primi modi, qualia prædicata, præter illa primi modi in actu puro admitti, consequenter & talia accidentia metaphysica nullam dicunt imperfectionem, nec summæ ejus præjudicat actualitati, quia nulla sequitur in eo potentialitas, ob summam horum prædicamentorum inter se cum essentialia identitatem realem, cum alioqui Adversarii non ipsum Scotum tantum, sed & ipsos SS. Patres impugnant, qui, ut infra tractabitur, quasi per totum ostenditur, talia accidentia admittunt in Deo dicentes: intellectum, voluntatem, omnipotentiam, iustitiam, bonitatem, &c. non esse ipsam naturam, non ipsam substantiam, sed circa naturam. Unde & S. Cyrillus Alexandr. l. 2. Theol. c. 1. ait: Cogitamus nonnunquam quasi accidentia, etiam si non omnino accedant Deo, hac dicere, & mente accidentium more concipere. Et S. Maximus martyr apud Euthymium in Panoplia part. 1. tit. 3. in quod incipit: In Deo, bonus, & opifex & imperator, & immortalis, & quæ his similia sunt, non dicimus esse differentias essentialiam constituentes, sed appellationes quasdam, quibus aliqua eorum, quæ circa ipsum spectantur, præstant, cum nulla tamen ex ipsis ea, quæ ad essentialiam & naturam ejus pertinent ostendant, quatenus enim divina natura convenientia significant, non tamen ipsam naturam, quod quidem differentiarum essentialiam constituentium proprium est. Imo nisi Adversarii talia denique accidentia in Deo concedant, in eandem, quam opponunt nobis relabentur difficultatem, atque ex hoc ipso ostendi potest, quam inaniter doctrinam Scoti adorsum sint ad impugnandum, sic.

ARTICULUS III.

Retunditur obiectio in Adversarios: quòd sive teneant includi essentialiter lineam attributi in linea essentia, sive non includi in ea, relabuntur in sententiam Scoti, & difficultatem illi enerviter occlamatam.

100. **N**on solum illius classis Authores, qui tenent essentiam in suo conceptu formali non includere essentialiter attributa & relationes, nec unam perfectionem ambire & continere aliam, in sententiam Scoti, apud quem una perfectio non includitur formaliter in alia; sed & alterius classis, qui sentiunt attributa, & relationes in formali conceptu divinæ essentia includi, junctis pedibus in eandem relabuntur, quam obijciunt Scoto difficultatem, adeoque propriis armis aut rejiciendi, aut revincendi veniunt.

Physica Quoad Authores primæ classis probatur: **Deitatis** nam licet, inquit, ad suæ opinionis probationem physica Deitatis constitutio coale- **constitutio** scit ex omnibus prædicatis divinis, tam abso- **coale-** lutis, quam relativis, cum omnia prædicata **scit ex o-** Dei sint illi realiter identificata; Relationes **mnibus** tamen divinæ in omnium sententia non con- **prædicati** stitunt essentiam divinam, sed personas SS. **Dei.** Trinitatis: ergo essentia in sua linea est extra

Conceptus lineam relationum, idemque judicium est de **essentia** attributis divinis. Probatur: Proprius, & **divina** formalissimus conceptus essentia divinæ me- **metaphy-** taphysicè sumptæ, est esse radicem suarum o- **siæ sum-** perationum, & proprietatum; alius enim nul- **pta.** lus conceptus proprius est divinæ essentia ut essentia, proinde non includit illas formaliter, sed solum radicaliter, & identicè: neque essentia qua talis est, petit aut patitur alium modum continendi suas proprietates, quam per modum fundamentalis & radicalis principii, illis realiter identificati; quare repugnat attributa, divinam intellectionem & volitionem, esse de formalissimo conceptu, & constitutione metaphysica essentia divinæ; consequenter supposita idètitate eorum cum illa,

Quomodo repugnat alio modo illa contineri in essentia, **consti-** quam radicaliter, & identicè; quomodo enim, **tuantur** cum hæc habeant rationem operationis, **proprie-** & sint, & concipiuntur, ut emanatio quædam **ates di-** ab essentia, ut à principio, à quo egrediuntur, **vine in** essent de formalissimo conceptu ejusdem **essentia.** essentia, certè nihil egredi concipitur à se ipso, neque beatitudo Dei nostro modo concipiendi est essentia Dei. Hanc doctrinam (cujus probatio, et si Scoto concordet, nobis hic non incumbit) late & amplè propugnat Gonet **Gonet.** Tom. 1. de Deo uno, tract. 1. d. 2. a. 1. nu. 13. & tract. 4. d. 1. a. 2. n. 24. & seq. citans pro ea Sal- manucientes, aliosque D. Thomæ discipulos.

Atqui supposita hæc doctrinâ, quatenus attributa considerantur ut prædicata secundi Tom. 11. R. P. Sturmely.

modi, essentiam seu radicem omnium prædicatorum consequentia, non obstante quòd Scotus loquatur de exclusionem ex natura rei unitus perfectionis ab alia, & essentia ab attributis ac relationibus, illi verò de exclusionem rationis ratiocinatae aut virtuali, aut fundamentalis solum loquantur; in eandem, quam Scoto obtruserunt, difficultatem incidunt. Assumptum probatur ex doctrina Gonet tract. 4. loc. cit. & omnibus responsis, à n. 42 usque ad 53, contra objectiones ibi allatis. Nam primò obiectam sibi auctoritatem D. Thomæ dicentis, intelligere Dei esse suum esse: interpretatur quòd velit intellectionem, & volitionem, & essentiam divinam esse ipsum esse Dei realiter, seu quoad identitatem realem, non tamen quoad identitatem formalem.

Eodem modo Arriaga Tom. 1. de Deo, d. 16. sect. 1. n. 3. sic ait: quòd autem D. Thomas, quem sæpè pro se citant, asserat Deum esse suam omnipotentiam, parum urget: ea enim propositio verissima est, nam ad illam sufficit identitas realis. Iterum Gonet l. c. ad objectionem secundam & tertiam, quòd natura divina abstractissimè, & metaphysicè considerata debeat intelligi ut summè perfecta; & ita quidem, ut nihil eâ melius, & perfectius intelligi possit, ad quod non sufficit habere omnem perfectionem quomodocunque, sed debet illam habere meliori modo excogitabili, ac optimus modus est habere formaliter, & non tantum radicaliter, & identicè: ergo ille debetur naturæ divinæ. Ad hæc respondendo, continuò recurrit ad Scoti responsionem; debet intelligi, ut summè perfecta radicaliter & identicè concedit; formaliter, negat. Ad instantiam illam, quòd meliori modo excogitabili Deus debeat habere omnem perfectionem, ait: illum modum continendi attributa esse impossibilem, cum enim proprius conceptus naturæ, ut natura est, sit esse radicem suarum operationum, & proprietatum, repugnat naturam divinam sub formalitate naturæ consideratam alio modo continere attributa, quam identicè, & radicaliter. Nam si explicatur, inquit, tunc conceptus ille non erit conceptus formalissimus naturæ, sed naturæ, & attributorum simul. Ita mordicus hic Author constituit naturam extra lineam attributorum, extraneitatem formalem cum Scoto, non identica & reali: ergo quamvis Scotus loquatur de exclusionem ex natura rei, illi autem de exclusionem rationis ratiocinatae; ex ea tamen parte

veritatem continet, quod illi Authores cum Gonet (cujus genuinam doctrinam utpotè Authoris recentioris, & hoc tempore celebrioris Thomistæ in testimonium advocare volui, nullitatis contentæ in objectione *suprà* num. 96. contra Scotum adducta, & justæ retorsionis illius in Adversarios) eo omnino modo coguntur respondere rationibus in contrarium, quo responder Scotus, & Scotista, & explicare Patres de prædicatione reali, & identica, ut etiam videre est apud Valquez *disput. 119. c. 2.* & apud Arriagam *Tom. 1. de Deo, dist. 16. sect. 1. num. 3.* ubi ostendit Patres fuisse sollicitos de identitate reali essentia, & attributorum, & ideò dum identitatem affirmant, intelligendos solùm de reali identitate, non de formali, & quoad considerationem nostram, & per comparisonem Dei ad res creatas, de qua speculatione non egerunt Patres, quando contendunt probare, realiter essentiam Dei esse idem cum scientia, & aliis attributis, contra aliquos hæreticos malè de simplicitate sentientes. Ita Arriaga.

101. Eadem porro difficultas cum summo jure retorquetur in Authores alterius classis, tenentes attributa, & relationes in conceptu essentiali divinæ naturæ includi; nam ut videre est apud Arriagam *l. c. sect. 2.* & alios passim, ipsi quoque ratione distinguunt attributa inter se, & ab essentia: cum ergo non obstante, quod sentiant unum esse de essentiali conceptu alterius, tamen ita secundum nostram rationem concipiunt unam rationem divinam non includere alteram, v. gr. essentiam attributa; vel tunc concipiunt u-

num esse idem cum alio identicè solùm, & realiter, vel idem cum alio formaliter: si primum, incidunt in sententiam Scoti, ut patet: si secundum, quod unum sit alteri formaliter idem, sibi contradicunt; quia dicunt unum ratione nostrâ esse idem, & de formalissimo conceptu alterius, & tamen esse ratione distinctum, quæ sunt contradictoria, ut *suprà Controvers. 1. quest. 3. art. 4. §. 3. num. 59.* & alibi ostendimus. Non enim videtur intelligibile, unum ratione ab altero distinguere, & tamen ratione esse de essentia illius, & ex hoc patet, quod non evadant dicendo: quod in tali distinctione rationis attributa sint adhuc de formali conceptu essentia implicitè; nam eodem modo insto, & urgo: vel talis conceptus explicitus ambit, & continet attributa, vel non: si sic, jam decedunt à sua sententia, cum non teneant amplius, quod distinguantur ratione, & per simpliciter, sed quod sint idem omnino, etiam ratione, ut statim; si non, ergo etiam ratione nostra in tali conceptu explicito, non sit idem alteri formaliter, sive cum attributa in illo formaliter non reluceant; in idipsum pro ea parte, pro qua impugnabant Scotum, impingunt; quo pacto itaque illi in tali distinctione, seu præcisione rationis explicita essentia ab attributis, salvant illa non esse accidentia in Deo, pariter salvabunt Scotistæ per realem scilicet, & perfectissimam identitatem essentia cum illis à parte rei, & licet evadit obiectio contra invidiam doctrinam Scoti Subulis.

CON-